

Značaj upotrebe sertifikovanog semena sa posebnim akcentom na upotrebu organskog semena

Semenarska Asocijacija Srbije

*Sandra Bogdanović, dipl. inž.
Dr Svetlana Balešević-Tubić*

U svetu je mali broj zemalja koje u potpunosti koriste sertifikovano seme.

- Republika Hrvatska – blizu 100% do ulaska u EU. Danas po procenama oko 60%
- Mađarska – upotreba sertifikovanog semena pšenice oko 12%
- Slovenija – upotreba sertifikovanog semena pšenice oko 35%
- R. Srbiji 50% površina pod pšenicom je zasejano nedeklarisanim seme odnosno „semenom sa tavana“. Isto tako, oko 40 - 50% površina pod sojom zasnovano je „semenom sa tavana“

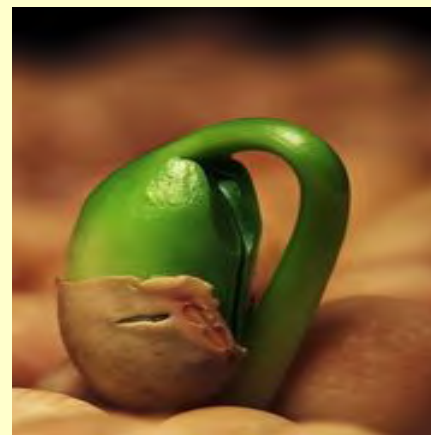
Seme predstavlja polaznu osnovu za kvalitetnu hranu, kako ljudi, tako i životinja. Od njegovog kvaliteta, takođe, zavisi i kvalitet sirovine za prerađivačku industriju.

U Republici Češkoj je upotreba “semena sa tavana” oko 30% u odnosu na ukupnu proizvodnju (*Anonimus (2014), Farm Said Seed in the Czech Republic, ESA Annual Meeting 2014*)

Pregled upotrebe „semena sa tavana“ u Republici Češkoj (2011-2014. godina)

Biljne kulture	Ukupne površine (ha)	Nesertifikovano seme („seme sa tavana“) (ha)	%
Ozima pšenica	783276	217984	27,8
Ozimi ječam	265066	48241	18,2
Jari ječam	103642	27924	26,0

Statistika ESA na osnovu Ankete (u milionima ha)

Biljna kultura		Ukupne površine 2012 (mil. ha)	Anketirane površine od strane ESA 2012 (mil. ha)	„seme sa tavana“ % 2005	„seme sa tavana“ % 2012
Pšenica	-meka	23	19.4	49	55
	-durum	2.7	2.2	10	39
Ječam	-ozimi	4.5	4	42	46
	-jari	7.8	7.4	56	55
Raž		2.4	2.4	77	73
Ovas		2.7	2.2	71	70
Tritikale		2.7	2.6	59	70
Ukupno		47	40.2	52	56

Značaj upotrebe sertifikovanog semena sa posebnim akcentom na upotrebu organskog semena

Jedan od ključnih faktora za očuvanje semenarstva na visokom nivou jeste upotreba sertifikovanog semena. Ono što je svakako prilog tome, jesu prednosti upotrebe deklarisanog semena, ne samo za farmere, već i za celokupno društvo.

Na prvom mestu se može istaći ***Inovativnost i oplemenjivanje:***

1. Stalno povećanje zastupljenosti visokoprinosnih i kvalitetnih sorti na tržištu;
2. Neprekidno snabdevanje tržišta određenim kategorijama semena vrhunskog kvaliteta;
3. Jačanje konkurentnosti naše zemlje u međunarodnim tokovima;

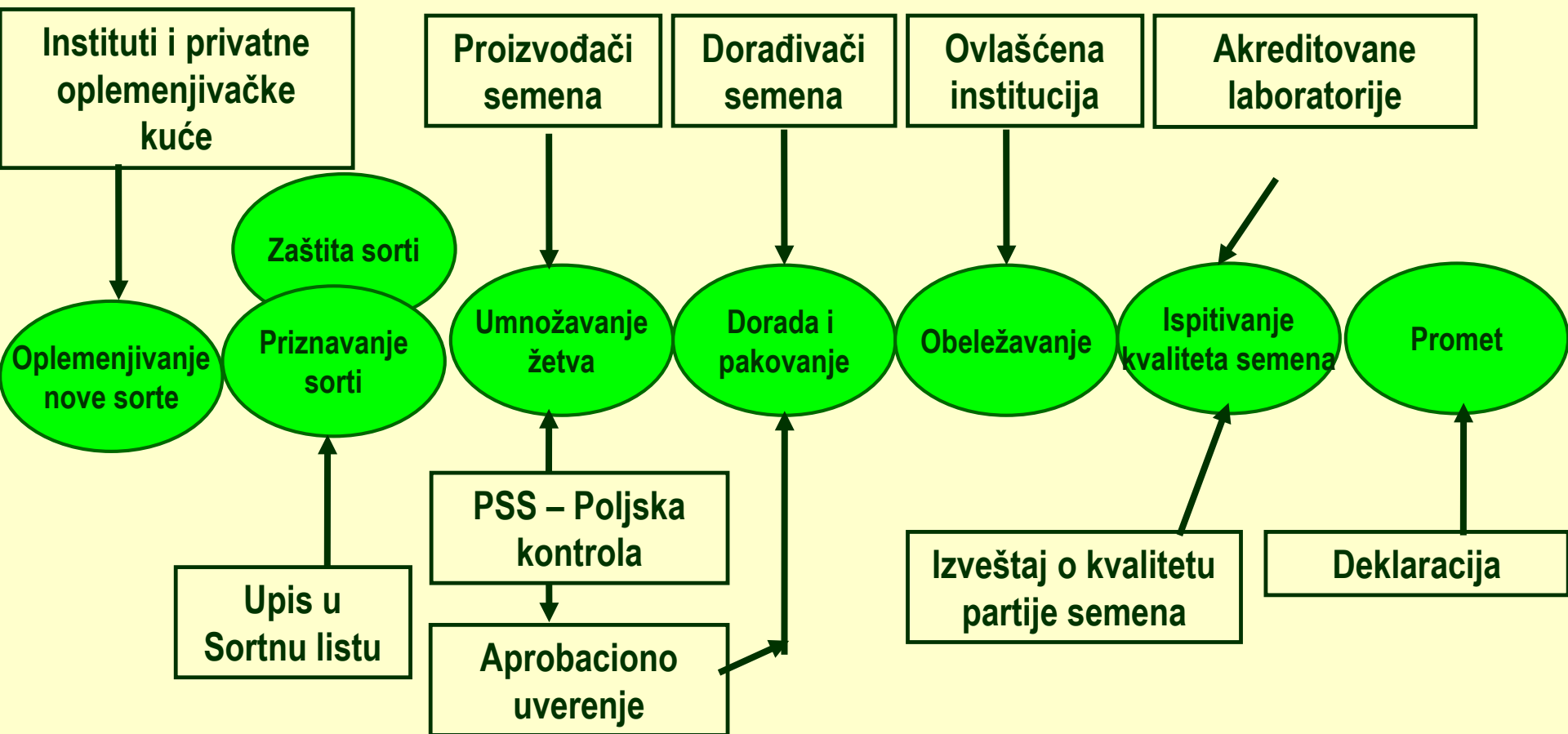
Značaj upotrebe sertifikovanog semena sa posebnim akcentom na upotrebu organskog semena

Ne manje važni su i direktni efekti u *Proizvodnji*.

1. Kvalitetniji semenski materijal za poljoprivredne proizvođače kao preduslov za postizanje viših prinosa i profita. Pojedina istraživanja pokazuju da ovo povećanje može biti i **5-30%**;
2. Sprečavanje širenja korovskih biljaka putem semena, te umanjenje broja tretmana herbicidima, uz smanjenje troškova;
3. Sprečavanje širenja bolesti koje se prenose putem semena;
4. Veća zaštita korisnika semena i životne sredine kroz kontrolisan tretman u profesionalnim doradnim centrima, pri čemu je značajno napomenuti potpuno zbrinjavanje ambalažnog otpada u saradnji sa profesionalnim doradnim centrima;

Značaj upotrebe sertifikovanog semena

Značaj upotrebe sertifikovanog semena sa posebnim akcentom na upotrebu organskog semena

ŠTETE KOJE NASTAJU UPOTREBOM NEDEKLARISANOG SEMENA:

- 1) Višegodišnjom upotrebom nedeklarisanog semena dolazi do opadanja rodnosti.
- 2) Nedeklarisano seme je često zaraženo skladištnim insektima i bolestima
- 3) Deklarisano seme ima veću klijavost i manje primesa od nedeklarisanog semena, zbog načina selektiranja i tretiranja semena zaštitnim sredstvima prilikom dorade. Poljoprivredni proizvođači ne poseduju odgovarajuću opremu za kvalitetno nanošenje fungicida i insekticida na seme što ima za posledicu neujednačenu raspodelu sredstva za tretiranje semena. Seme na koje nije ravnomerno i pravilno naneto sredstvo za tretiranje semena više će stradati od bolesti i insekata. Isto tako, seme na koje je naneto više sredstva za tretiranje semena imaće manju klijavost.

4) Najkvalitetniji fungicidi, insekticidi i okvašivači se ne nalaze u slobodnoj prodaji, te je stoga nedeklarisano seme zaštićeno lošijim zaštitnim sredstvima. Isto tako, polimeri se veoma retko koriste od strane poljoprivrednih proizvođača što umanjuje kvalitet nedeklarisanog semena.

5) Kvalitet nedeklarisanog semena je nepoznat jer se ovo seme ne ispituje u akreditovanim laboratorijama.

Značaj upotrebe sertifikovanog semena sa posebnim akcentom na upotrebu organskog semena

* **Zakon o organskoj proizvodnji (Sl. Glasnik 30/10 od 07.05.2010.)**

* **Pravilnik o kontroli i sertifikaciji u organskoj proizvodnji i metodama organske proizvodnje**

Izuzetno, u organskoj proizvodnji može se pre setve odobriti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organska proizvodnja, upotreba reproduktivnog materijala iz konvencionalne proizvodnje, pod uslovom da taj materijal nije tretiran sredstvima za zaštitu bilja koja nisu dozvoljena u organskoj proizvodnji, ako:

- 1) na tržištu nema reproduktivnog materijala koji je proizveden metodama organske proizvodnje;
- 2) je korišćenje tog materijala opravdano za sprovođenje naučnoistraživačkih ispitivanja;
- 3) se radi o autohtonoj sorti

Semenarska Asocijacija Srbije

ORGANSKA PROIZVODNJA

U prelaznom periodu može se koristiti seme iz konvencionalne proizvodnje ali netretirano, dok je krajnji cilj upotreba semena iz organske proizvodnje. Seme, rasad i sadni materijal ne sme voditi poreklo od genetski modifikovanih biljaka, hibride na bazi CMS (citoplazmatska muska sterilnost), sorte nastale primenom tehnika kulture tkiva (sem ako to nije jedini način da se dobije nezaražen sadni materijal kao sto je recimo slučaj kod belog luka) ili fuzije protoplasta. Prednost prilikom izbora sorti bilja imaju domaće autohtone sorte, prilagođene lokalnim agroekološkim uslovima, kao i sorte tolerantne na prouzrokovane bolesti i štetočina.

Ni u jednoj zemlji ne postoje sorte koje su priznate kao organske!!!!

U organskoj proizvodnji prepoznaje se:

- **1. Seme proizvedeno metodama organske proizvodnje**

U ovu kategoriju spada seme i sadni materijal, koje se kod jednogodišnjih biljaka najmanje jedne generacije a kod višegodišnjih biljaka najmanje u dva vegetaciona perioda nalazilo u uslovima organske poljoprivrede. Seme i sadni materijal poreklom sa parcele u periodu konverzije se ne računa da je proizvedeno metodama organske proizvodnje, osim u slučajevima kada je za zasnivanje takvog semenskog useva korišćeno seme ili sadni materijal proizveden metodama organske proizvodnje. (Berenji, 2008)

- **2. Organsko seme**

Seme i sadni materijal se smatra organskim ako je proizvedeno metodama organske proizvodnje, a za zasnivanje takve proizvodnje je korišćeno seme ili sadni materijal koje je i samo najmanje tri godine održavano i umnožavano metodama organske proizvodnje.

Najvažnije specifičnosti organske proizvodnje su zabrana korišćenja sintetičkih sredstava za zaštitu biljaka protiv bolesti i štetočina u polju kao i zabrana korišćenja sredstava za tretiranje semena. Organsko seme mora da prođe kroz celu semensku proizvodnju i da bude ispitano po svim zakonskim propisima kao i konvencionalno seme. Nakon priznavanja seme se dorađuje u skladu sa propisima za organsku proizvodnju. Vrše se istraživanja koja imaju za cilj da se razrade takve nove metode tretiranja semena fizičkim, hemijskim i biološkim metodama koje su u skladu sa zahtevima organske proizvodnje.

Proizvodnja i prerada organske soje je u stalnom porastu jer se proizvodnja obavlja bez upotrebe mineralnih hraniva, pesticida, hormona i drugih štetnih materija. Dobijeni proizvodi su zdravstveno bezbedni i zbog toga se broj potrošača organski proizvedene soje iz dana u dan povećava. Kontrola tokom proizvodnje organske soje je obavezna kako bi do kupca stiglo sertifikovano seme vrhunskog kvaliteta.

Značaj upotrebe sertifikovanog semena sa posebnim akcentom na upotrebu organskog semena

I na kraju, umesto zaključka: Posedovanje dovoljnih količina semena od sorti i hibrida visokog potencijala rodности i drugih dobrih agronomskih osobina, znači bogatstvo jedne zemlje, neprocenjivu vrednost, i više od toga, nacionalni ponos i ugled jedne zemlje. To je zadatak i odgovornost **svih nas.**

HVALA NA PAŽNJI

Semenarska Asocijacija Srbije